

Ministerstwo Sprawiedliwości

Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości

Posiedzenie Trzecie

Al. Ujazdowskie 11, pokój 501

Warszawa, 6 czerwca 2025 r.

Protokół z Trzeciego Posiedzenia Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości w dniu 6 czerwca 2025 roku (14.30-18.30)

Uczestnicy :

Piotr Władysław Juchacz – Przewodniczący Rady

Małgorzata Kosicka

Marian Radoła

Ewa Rysińska

Martyna Skibniewska

Maciej Sopyło

Maciej Wojakowski

Eleonora Zielińska

Izabela Kuczera-Fatyga, wiceprezes SR Katowice-Zachód, zaproszony gość

Magdalena Niemiec, SR Katowice-Zachód, zaproszony gość

Karina Spytkowska, Przewodnicząca Rady Ławniczej SR Katowice-Zachód,
zaproszony gość

Aleksandra Smoter, Sekretarz Rady

Agnieszka Stankiewicz, Naczelnik Wydziału ds. Strategii Departamentu Analiz i
Strategii

1. Otwarcie spotkania, powitanie zaproszonych gości i członków Rady przez Przewodniczącego Rady ds. Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości.
2. Prof. UAM dr hab. Piotr W. Juchacz (Przewodniczący Rady ds. Ławników) – „O szczególnym znaczeniu szerokiego udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości jako gwarancji poszanowania

praworządności, niezależności sądów i niezawisłości sędziów w trudnych czasach.”

Następnie Przewodniczący Rady wygłosił krótkie wprowadzenie programowe do obrad Rady podkreślając szczególne znaczenie udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości i ich odpowiedzialność za przestrzeganie praworządności.

3. Najbliższe aktywności Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości

Przewodniczący Rady poinformował o planach uczczenia przez Ministra Sprawiedliwości Dnia Sędziego Społecznego [Ławnika] w postaci uroczystego spotkania połączonego z konferencją prasową. Przewodniczący przypomniał, że 30 czerwca planowana jest uroczystość podpisania przez Ministra Sprawiedliwości porozumień z pięcioma miastami dotyczących promocji instytucji udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, do udziału w której Rada została zaproszona. Przewodniczący Rady zwrócił się z prośbą do jej członków z prośbą o przemyślenie i przygotowanie do tego czasu kreatywnych pomysłów na współpracę z miastami w celu promocji instytucji sędziego społecznego [ławnika].

4. Sprawozdanie ze spotkania kierownictwa Stowarzyszenia Ławników Polskich i Przewodniczącego Rady ds. Ławników z sekretarzem stanu Arkadiuszem Myrchą w dniu 15 maja 2025 roku

W kolejnym punkcie spotkania na prośbę Przewodniczącej SŁP Pani Martyny Skibniewskiej uczestnicząca w spotkaniu z ramienia SŁP Pani Karina Spytkowska zrelacjonowała przebieg spotkania z sekretarzem Stanu Arkadiuszem Myrchą.

Z kolei Pani Martyna Skibniewska zrelacjonowała krótko swoje spotkanie z sędzią Markiem Celejem, który wyraził gotowość wsparcia prac Rady. Członkowie Rady postanowili zaprosić go na kolejne posiedzenie w celu omówienia możliwego obszaru współpracy.

5. Informacja na temat prac nad założeniem strony internetowej Rady ds. Ławników na stronie MS

Przewodniczący Rady oraz Pani Naczelnik Agnieszka Stankiewicz udzielili informacji na temat procesu przygotowania strony internetowej Rady. Przewodniczący poprosił o ujednolicenie długości biogramów wg wzoru, który zostanie rozesłany prze sekretarz Rady. Członkowie Rady ustalili, że zostaną także umieszczone ich zdjęcia.

6. Uchwała nr 7/2025 – W sprawie rekomendacji wydania przez Ministra Sprawiedliwości wytycznych dla prezesów sądów dotyczących wadliwej interpretacji ds. 158. § 1 ust. 5 ustawy p.u.s.p.

W kolejnym punkcie posiedzenia podjęto dyskusję na temat projektu Uchwały nr 7/2025 dotyczącej bezprawnego usuwania ławników, którzy ukończyli 70 rok życia, ze składu orzekania ze względu na wiek.

Przewodniczący stwierdził, że przygotował treść uchwały (odczytał ją) na wniosek Przewodniczącej SŁP Pani Martyny Skibniewskiej, która odnotowała liczne skargi na ten temat. Przewodniczący zwrócił uwagę, że sprawa jest ważna, ale nie jest znana skala tego zjawiska. Prof. Eleonora Zielińska zauważyła, że zapis ds. 158. § 1 ust. 5 ustawy PUSP jest jednoznaczny i odnosi się do wieku kandydata na ławnika w dniu wyborów, a nie w trakcie kadencji, w związku z czym jego wykładnia jest jednoznaczna. Przewodniczący Rady potwierdził tę interpretację powołując się zarówno na doktrynę (komentarze do u.p.u.s.p.), jak i na orzeczenie SN w tej sprawie (postanowienie SN z 11-12-2006 r., V KK 131/06). Przewodniczący Rady zapytał czy wobec oczywistości zapisów ustawowych potwierdzonych orzeczeniem SN nie wstrzymać się z uchwałą do czasu, gdy zostanie potwierdzona większa ilość podobnych przypadków. Pani Przewodnicząca SŁP podtrzymała swoje zdanie na temat słuszności i konieczności podjęcia uchwały. Odbyła się krótka dyskusja na ten temat, w której członkowie Rady postanowili podjąć uchwałę.

Przy okazji dyskusji nad tą uchwałą poruszono zagadnienie rekomendacji podniesienia wieku, do którego mogą orzekać ławnicy. Proponowano nieprzekraczalny wiek 75 lat. Pani SSR Magdalena Niemiec wyraziła obawy, iż może się to spotkać z oporem ze strony sędziów (sędziowie etatowi mają ograniczenie wiekowe dotyczące orzekania). Przewodniczący stwierdził, że to argument znany i wielokrotnie przytaczany w debatach nad wiekiem sędziów społecznych toczonych w Europie, którego wątle podstawy zostały już wielokrotnie wykazane: istnieje zasadnicza różnica pomiędzy pracującym na cały etat sędzią etatowym, a orzekającym 12 razy w roku sędzią społecznym. Pan Przewodniczący stwierdził, iż kwestia podniesienia wieku nie stanowi przedmiotu uchwały i zakończył dyskusję stwierdzeniem, że na jednym z najbliższych posiedzeń Rada podejmie szerszą merytoryczną dyskusję na ten temat, a następnie zarządził głosowanie nad przyjęciem Uchwały nr 7/2025 [załącznik nr 1].

Głosowanie nad przyjęciem Uchwały nr 7/2025 : 8 głosów za – przyjęto jednogłośnie.

7. Zatwierdzenie Opinii nr 1/2025 Rady ds. Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości w sprawie *Piasta vs Prezes SO w Gorzowie Wlkp.* (DKO-IV.024.19.2025, IK: 5642672).

Na poprzednim posiedzeniu w dyskusji ustalono treść opinii i powierzono jej pisemne przygotowanie zespołowi składającemu się z Przewodniczącego Rady prof. Piotra W. Juchacza i SSR Magdaleny Niemiec. Projekt opinii po przygotowaniu został rozesłany do wszystkich członków Rady. Po krótkiej dyskusji Przewodniczący Rady zarządził głosowanie nad przyjęciem Opinii nr 1/2025 [załącznik nr 2 zawiera wyciąg merytoryczny z Opinii 1/2025].

Głosowanie nad przyjęciem Opinii nr 1/2025: 8 głosów za - przyjęta jednogłośnie.

- 8. Krótka informacja o ankiecie przygotowanej przez Zespół ds. badań empirycznych sędziów społecznych i sądów we współpracy z Działem Kadr i Organizacji Sądów Powszechnych, Sprawozdanie: Piotr W. Juchacz (Przewodniczący Rady) i Małgorzata Kosicka (Z-ca Dyrektora DKiO).**

Przewodniczący Rady poinformował o wspólnym z Panią Dyrektorem Małgorzatą Kosicką przygotowaniu ankiety i jej celach, w kontekście przygotowania przez Radę rekomendacji zmian. Prof. Piotr W. Juchacz stwierdził, że przyjęli, iż ankieta będzie ograniczona i zogniskowana wyłącznie na czterech obszarach tematycznych:

- A. Powołanie rad ławniczych.**
- B. Sposób przydziału spraw ławnikom w sprawach cywilnych.**
- C. Ewidencja udziału ławników w sprawach i zestawienie liczby dni orzeczniczych przypadających na każdego ławnika w 2024 roku.**
- D. Szkolenia ławników z naboru 2023 na lata 2024-27.**

Przewodniczący Rady zaprezentował pytania z poszczególnych części ankiety i ich cele. Podniesiono, że może warto zapytać także o formę odbytych szkoleń.

- 9. Dyskusja nad projektem ankiety „Sytuacja ławników w sądach - ankieta skierowana do prezesów sądów powszechnych”, prof. Eleonora Zielińska, Zespół ds. badań empirycznych sędziów społecznych i sądów we współpracy z Instytutem Wymiaru Sprawiedliwości (IWS), prof. dr hab. Eleonora Zielińska (IWS), prof. UAM dr hab. Piotr W. Juchacz (Przewodniczący Rady ds. Ławników).**

Projekt ankiety został wcześniej rozesłany do wszystkich członków Rady. Przeprowadzono dyskusję, w której członkowie Rady wyrazili swoje opinie na temat pytań znajdujących się w ankiecie, ich formy i innych pytań, które warto by uwzględnić. Ustalono, że wszystkie uwagi należy przekazać pisemnie do Pani Profesor Eleonory Zielińskiej koordynującej ankietę w IWS, w terminie do 15 czerwca.

- 10. *Poradnik dla rad sędziów społecznych [ławniczych], część 1: Wprowadzenie do prac nad poradnikiem: zarys problematyki i propozycje struktury.***

W kolejnej części posiedzenia Pan Maciej Wojakowski, kierownik Zespołu ds. przygotowania Poradnika dla Rad Ławniczych, przedstawił prezentację z pierwszymi propozycjami tematycznymi i struktury poradnika.

- 11. *Poradnik dla rad sędziów społecznych [ławniczych], część 2: Dobre praktyki współpracy pomiędzy radą ławniczą a kierownictwem i administracją sądu na przykładzie Sądu Rejonowego Katowice-Zachód.***

Z kolei głos zabrały zaproszone do udziału w posiedzeniu Rady Przewodnicząca Rady Ławniczej SR Katowice-Zachód Karina Spytkowska i odpowiedzialna za współpracę z radą ławniczą w tym sądzie SSR Magdalena Niemiec. Autorki wystąpienia opowiedziały o wspólnym zorganizowaniu w 2024 roku Dnia Ławnika, szkoleniach, wprowadzeniu newslettera z aktualnymi wiadomościami na temat ławników w całej Polsce, nawiązaniu współpracy z innymi radami ławniczymi, dzieleniu się informacjami o podjętych inicjatywach w sądzie (np. dzień edukacji prawnej), itp.

12. Poradnik dla rad sędziów społecznych [ławniczych], część 3: dyskusja i ustalenia dotyczące podziału pracy, treści i harmonogramu dalszych prac.

Po drugiej prezentacji odbyła się dyskusja na temat przedstawionych propozycji tematycznych i układu poradnika. Podniesiono, żeby zawrzeć także część skierowaną do prezesów sądów, a także zawrzeć w poradniku podstawowe akty prawne odnoszące się do funkcjonowania rad ławniczych.

Przerwa: 15 minut (ok. 16.15-16.30)

13. Zespół ds. edukacji publicznej dotyczącej udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości.

Pani Ewa Rysińska w obszernej prezentacji przedstawiła różnorodne możliwe metody edukacyjne, które można by wykorzystać w promocji instytucji sędziów społecznych. Podczas dyskusji pojawiły się również różne inne pomysły.

Panowie Maciej Sopyło i Maciej Wojakowski zaproponowali ogłoszenie konkursu wzorowanego na konkursie „Obiektyw Obywatelski” współorganizowanym przez Ministerstwo Sprawiedliwości oraz Ministerstwo Edukacji Narodowej: propozycja tworzenia krótkich filmików na temat instytucji sędziów społecznych. Przewodniczący poprosił o przygotowanie propozycji konkursu, a także przesłanie wszystkim linku do konkursu, na którym ma być wzorowany.

Przewodniczący Rady prof. Piotr W. Juchacz zaproponował rekomendację ogłoszenia konkursu na najlepszą pracę magisterską (oraz doktorską, do rozważenia) poświęconą idei uczestnictwa obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Pomysł spotkał się z pełnym poparciem członków Rady, a wniosek o przyjęcie **Uchwały nr 8/2025** [załącznik nr 3] rekomendującej jego ogłoszenie został poparty przez aklamację.

Przewodniczący Rady zaproponował także rozważenie ogłoszenia konkursu dla młodzieży licealnej na najlepszy plakat lub grafikę poświęcone instytucji sędziów społecznych wzorowany na niezwykle udanym konkursie na plakat organizowanym przez mediatorów. Ten pomysł również spotkał się z poparciem członków Rady, którzy uznali, że będzie to świetny sposób promocji wiedzy na temat instytucji udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości.

Rada przyjęła Uchwałę nr 9/2025 [załącznik nr 4] rekomendującą ogłoszenie tego konkursu.

14. SSR Izabela Kuczera-Fatyga, *Udział obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości w wydziałach rodzinnych - w jakich sprawach przywrócić udział sędziów społecznych: wstępne propozycje wraz z uzasadnieniem.*

W kolejnej części posiedzenia głos zabrała zaproszona przez Przewodniczącego Rady do udziału w nim Pani SSR Izabela Kuczera-Fatyga, wiceprezes SR Katowice-Zachód, orzekająca w sprawach rodzinnych, współautorka Poradnika „Jestem Ławnikiem! Jestem Ławniczką!”.

Pani SSR Izabela Kuczera-Fatyga zaproponowała przywrócenie udziału sędziów społecznych w orzekaniu w sprawach o pozbawienie władzy rodzicielskiej, powierzenie i ograniczenie wykonywania władzy rodzicielskiej oraz uregulowanie i zmianę kontaktów, czyli nowelizację art. 509 k.p.c.

Członkowie Rady w dogłębnej dyskusji – w szczególności nad włączeniem do nowelizacji uregulowania i zmiany kontaktów – wyrazili poparcie dla tej propozycji. Przewodniczący zaproponował podjęcie uchwały w sprawie rekomendacji nowelizacji Ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego w zakresie zmiany brzmienia art. 509 poprzez nadanie mu brzmienia:

„Art. 509. [Skład sądu]: Sprawy o przysposobienie, pozbawienie władzy rodzicielskiej, powierzenie i ograniczenie wykonywania władzy rodzicielskiej oraz uregulowanie i zmianę kontaktów w pierwszej instancji sąd rozpoznaje w składzie jednego sędziego i dwóch ławników”.

Przeprowadzono głosowanie w sprawie Uchwały nr 10/2025 [załącznik nr 5]: 8 głosów za – przyjęta jednogłośnie.

Zapowiedziano dalsze prace nad wypracowaniem propozycji poszerzenia zakresu spraw, w których orzekają ławnicy w sprawach rodzinnych (np. o sprawy o alimenty). Przewodniczący podtrzymał zawartą w programie posiedzenia Rady propozycję zorganizowania jesienią konferencji poświęconej udziałowi obywateli w orzekaniu w sprawach rodzinnych, na którą zaproszeni zostaliby przedstawiciele wszystkich interesariuszy.

15. Rekomendacje Rady dotyczące poszerzenia kognicji sędziów społecznych w sprawach karnych.

Następnie Przewodniczący Rady rozpoczął dyskusję na temat rekomendacji przez Radę poszerzenia kognicji sędziów społecznych w sprawach karnych. W dyskusji od razu pojawił się od dawna stawiany przez zwolenników szerokiego udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych oraz przez stowarzyszenia sędziów społecznych postulat odwrócenia zmian wprowadzonych nowelizacją k.p.k. z 15 marca 2007 roku i przywrócenia

uprzedniego brzmienia artykułu 28 par. 1 k.p.k. : „Na rozprawie głównej sąd orzeka w składzie jednego sędziego i dwóch ławników.” Postulat spotkał się z poparciem członków Rady.

Jednogłośnie przyjęto Uchwałę nr 11/2025 [załącznik nr 6] w tej sprawie.

Przewodniczący Rady zaproponował, aby jednak także rozważyć propozycję poszerzenia zakresu spraw, w których orzekają ławnicy w sprawach karnych o wybrane typy spraw, które Rada rekomenduje, gdyby propozycja całościowego przywrócenia sędziów społecznych nie mogła być wprowadzona na tym etapie reformy wymiaru sprawiedliwości. Uczestnicy spotkania przeprowadzili bogatą dyskusję i w jej rezultacie uzgodnili, że w pierwszej kolejności proponują rekomendację nowelizacji Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks postępowania karnego w zakresie zmiany brzmienia Art. 28. § 2:

Stan obecny:

„Art. 28. § 2. W sprawach o zbrodnie sąd orzeka w składzie jednego sędziego i dwóch ławników.”

Stan rekomendowany:

Art. 28. § 2. Sąd pierwszej instancji orzeka w składzie jednego sędziego i dwóch ławników w sprawach:

- a) o zbrodnie,
- b) o występki z art. 119 § 1 kk, art. 256§ 1, 1a i 2 kk 257 kk, oraz
- c) o występki z art. 177 § 2 kk, 178a § 4 kk w zw. Z art. 178a § 1 kk, 173 § 1 i 2 kk, 174 § 1 i 2 kk,
- d) z art. 207 kk,
- e) w których pokrzywdzonym czynem zabronionym jest osoba, która w chwili czynu nie ukończyła 18 lat albo osoba najbliższa w rozumieniu art. 115 § 11 kk dla oskarżonego,
- f) jeżeli oskarżonym lub pokrzywdzonym w sprawie jest osoba, która w chwili popełnienia czynu była funkcjonariuszem publicznym w rozumieniu art. 115 § 13 kk.

Przewodniczący Rady zarządził głosowanie w sprawie przyjęcia Uchwały nr 12/2025 [załącznik nr 7] w sprawie rekomendacji nowelizacji Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego w zakresie zmiany brzmienia Art. 28. § 2.

Uchwała nr 12/2025 została przyjęta jednogłośnie (8 głosów za).

Na zakończenie dyskusji nad poszerzeniem zakresu spraw karnych, w których orzekają sędziowie społeczni Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości upoważniła Przewodniczącego Rady do prowadzenia rozmów z interesariuszami na temat wprowadzenia wszystkich możliwych zakresów poszerzenia ich kognicji w tych sprawach (co stanowi logiczną konsekwencję decyzji Rady o rekomendacji przywrócenia uprzedniego brzmienia artykułu 28 par. 1 k.p.k.).

16. Rekomendacje Rady dotyczące spraw z zakresu prawa pracy

Następnie Przewodniczący Rady rozpoczął dyskusję na temat rekomendacji przez Radę poszerzenia kognicji sędziów społecznych w sprawach z zakresu prawa pracy. W dyskusji rozważano liczne rodzaje spraw, które można by włączyć do kognicji sędziów społecznych. Rada podjęła decyzję o konieczności dokładniejszego przyjrzenia się zagadnieniu i kontynuacji dyskusji na ten temat na kolejnym posiedzeniu. Na prośbę Przewodniczącego Rady specjalizująca się w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych Pani Sędzia Małgorzata Kosicka podjęła się przygotowania wstępnej pisemnej propozycji, która zostanie rozesłana do członków Rady i poddana pod dyskusję na kolejnym posiedzeniu.

17. *Poradnik dla sędziów społecznych w sprawach rodzinnych: Wprowadzenie do prac nad poradnikiem: zarys problematyki, metodyka pracy, harmonogram.*

Przewodniczący Rady poinformował, że zgodnie z wcześniejszymi zapowiedziami rozpoczęcie dyskusji nad *Poradnikiem dla sędziów społecznych w sprawach rodzinnych* zostało przeniesione na jedno z kolejnych posiedzeń Rady.

18. Zatwierdzenie Protokołu z 2. Posiedzenia Rady ds. Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości z 13 maja 2025 roku.

Przewodniczący poinformował o wcześniejszym rozesłaniu Protokołu z 2. Posiedzenia Rady ds. Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości z 13 maja 2025 roku i braku merytorycznych uwag do protokołu ze strony członków Rady. A tym samym, że zatwierdza protokół, pod którym podpisy złożą Przewodniczący Rady i sekretarz Rady.

19. Przewodniczący podziękował wszystkim za udział w czterogodzinnym posiedzeniu i zakończył obrady [ok. 18.30].

Przewodniczący Rady do spraw Ławników:

Sekretarz Rady do spraw Ławników:

